

راهکارهای توسعه فرهنگ اقامه نماز و اهتمام بر برپایی

نماز جماعت مدارس

(با محوریت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش)

راضیه یزدانی

سرشناسه	:	یزدانی، راضیه، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	:	راهکارهای توسعه فرهنگ اقامه نماز و اهتمام بر برپایی نماز جماعت مدارس (با محوریت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش) // مولف راضیه یزدانی.
مشخصات نشر	:	تهران: آریا نقش، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۱۵۲ ص.
شابک	:	978-600-96845-8-8
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۴۸ - ۱۵۲.
موضوع	:	نماز
موضوع	:	Salat
موضوع	:	نماز جماعت
موضوع	:	Congregational prayer*
موضوع	:	مدرسه‌ها
موضوع	:	Schools
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۶ ی ۳۸۲/۲۸۶ BP
رده بندی دیویی	:	۲۹۰/۲۵۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۴۷۱۰۹۳

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، خیابان وحید نظری،
پلاک ۱۵۰، واحد ۵، تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۷۲۸۹

نام کتاب: راهکارهای توسعه فرهنگ اقامه نماز و اهتمام بر برپایی نماز - جماعت مدارس
(با محوریت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش)

تألیف: راضیه یزدانی

چاپ: چاپ اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۸۴۵-۸-۸

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار.....
۵	فصل اول: کلیات.....
۶	هدف های فصل اول.....
۷	۱-۱-۱- مقامه.....
۷	۱-۲- معانی نماز.....
۹	۱-۱-۱- معنای واژگانی نماز.....
۱۰	۱-۲-۱- معانی عرفانی نماز.....
۱۱	۱-۳- تعریف نماز.....
۱۱	۱-۴- فلسفه نماز.....
۱۲	۱-۴-۱- فلسفه نماز در اسلام.....
۱۲	۱-۴-۲- فلسفه نماز، از دیدگاه ائمه معصومین علیهم السلام.....
۱۳	۱-۵- جایگاه نماز در اسلام.....
۱۴	۱-۶- جایگاه نماز در ادیان دیگر.....
۱۵	۱-۷- برخی از ابعاد معنوی و محتوایی نماز.....
۱۵	۱-۷-۱- نماز و صداقت.....
۱۶	۱-۷-۲- نماز و یاد خدا.....
۱۶	۱-۷-۳- نماز و تجملات.....
۱۶	۱-۷-۴- نماز یک معامله پر سود.....
۱۷	۱-۷-۵- نماز و تشکر از ولی نعمت.....
۱۷	۱-۷-۶- نماز و قیامت.....
۱۸	۱-۷-۷- نماز و دوری از گناه.....
۱۹	۱-۷-۸- نظافت و بهداشت در نماز.....

۱۹	۱-۷-۹- انضباط و وقت شناسی نماز
۲۰	۱-۷-۱۰- نماز و اتفاق
۲۰	۱-۷-۱۱- نماز و زکات
۲۱	۱-۷-۱۲- نماز و روزه
۲۱	۱-۷-۱۳- نماز و حج
۲۱	۱-۷-۱۴- نماز و عدالت
۲۱	۱-۷-۱۵- نماز و جهاد
۲۲	۱-۷-۱۶- نماز و امر به معروف و نهی از منکر
۲۲	۱-۷-۱۷- نماز و سوره قرآن
۲۳	۱-۷-۱۸- نماز و سوره
۲۳	۱-۸- نماز از دیدگاه برج الباقعه
۲۴	۱-۹- نماز از دیدگاه شخصیت‌های ادبی و علمی در ادیان مختلف
۲۴	۱-۹-۳- نماز از منظر حضرت امام خمینی (ره)
۲۵	۱-۹-۴- نماز از منظر دکتر علی شریعتی
۲۶	۱-۹-۱- نماز از منظر مهاتما گاندی
۲۶	۱-۹-۲- نماز از منظر کارنگی
۲۶	۱-۱۰- نکته‌های علمی در خصوص نماز
۲۹	فصل دوم: لزوم التزام عملی به نماز و آثار آن
۳۱	۲-۱- مقدمه
۳۱	۲-۲- رموز سپیدی و ارجمندی نماز
۳۲	۲-۲-۱- تمایلات و انگیزش‌های انفسی
۳۲	۲-۲-۲- ترس از عقوبت‌های فراسوی
۳۳	۲-۲-۳- تأثیرات روحی روانی نماز

۳۴	۲-۳-فرهمنادی نماز
۳۴	۲-۳-۱- توجه به حق
۳۵	۲-۳-۲- سیر از تجلیه به تخلیه
۳۷	۲-۳-۳- مرتفع شدن پرسش های انفسی و آفاقی
۳۸	۲-۳-۴- امید لحظات تنهایی و فرافکنی های خاموشی
۳۹	۲-۳-۵- شناخت خودی خود
۴۰	۲-۴-اثرات نبوی نماز
۴۰	۲-۴-۱- جلوگیری از گناه و فحشا
۴۱	۲-۴-۲- به استقامت و روان
۴۲	۲-۴-۳- استقامت در برابر مشکلات
۴۳	۲-۴-۴- نورانی شدن چهره
۴۳	۲-۴-۵- استعجاب دعا
۴۴	۲-۴-۶- تأخیر عذاب دنیوی
۴۴	۲-۵-اثرات اخروی نماز
۴۴	۲-۵-۱- رحمت و مغفرت الهی
۴۵	۲-۵-۲- راهیابی به عالم ملکوت
۴۵	۲-۵-۳- ورود به بهشت
۴۷	فصل سوم: نماز خوانی و تأثیرات آن بر سلامت جسمی
۴۹	۳-۱-مقدمه
۵۰	۳-۲-تأثیر نماز بر آرامش عضلات
۵۱	۳-۳-نماز صبح و کاهش بیماری های قلبی
۵۳	۳-۴-تأثیر نماز بر بیماری فشار خون
۵۴	۳-۵-تأثیر نماز بر سلامت کلیه ها

- ۳-۶- تأثیر نماز و معنویت بر عملکرد سیستم ایمنی ۵۶
- ۳-۶-۱- رفتارهای بهداشتی ۵۶
- ۳-۶-۲- حمایت اجتماعی ۵۷
- ۳-۶-۳- سایکونورویمونیوتاندوکرینولوژی ۵۷
- ۳-۶-۴- اثرات مافوق طبیعی (متافیزیک) ۵۷
- ۳-۷- پیشگیری از افسردگی با نماز صبح ۵۹
- ۳-۸- اثر نماز بر کارآمدی چرخش خون در مغز ۶۱
- فصل ۳- بررسی نقش نماز در جهت‌دهی به سبک زندگی ۶۳
- در پایان این فصل از خواننده انتظار می‌رود: ۶۴
- ۴-۱- مقدمه ۶۵
- ۴-۲- سبک زندگی ۶۶
- ۴-۳- ویژگی‌های سبک زندگی ۶۷
- ۴-۴- سبک زندگی اسلامی ۶۸
- ۴-۵- نماز و سبک زندگی ۷۰
- ۴-۵-۱- بررسی از آثار نماز در سبک زندگی ۷۴
- ۴-۵-۲- آثار نماز جماعت در سبک زندگی ۷۷
- ۴-۵-۱-۲- آثار معنوی نماز ۷۸
- ۴-۵-۲-۲- آثار اجتماعی نماز ۷۹
- ۴-۵-۲-۳- آثار سیاسی نماز ۷۹
- ۴-۵-۲-۴- آثار اخلاقی و تربیتی نماز ۸۰
- ۴-۵-۳- آثار نماز جمعه ۸۰
- ۴-۵-۳-۱- تقویت روحیه برادری ۸۰
- ۴-۵-۳-۲- تشکیل نیروهای اسلام ۸۰

- ۴-۵-۳-۳- رشد فکری - سیاسی مسلمان ۸۱
- ۴-۵-۳-۴- تقویت روحیه جمعی ۸۱
- ۴-۵-۳-۵- مرکزیت بسیج مردم ۸۱
- فصل پنجم: نقش خانواده در گرایش فرزندان به نماز ۸۳
- در پایان این فصل از خواننده انتظار می رود: ۸۴
- ۵-۱- مقدمه ۸۵
- ۵-۲- خانواده ۸۵
- ۵-۳- خانواده و نماز ۸۷
- ۵-۴- وظایف والدین و محیط آموزشی در گرایش فرزندان به نماز ۸۹
- ۵-۴-۱- شناخت نوان ۸۹
- ۵-۴-۲- عدم تعارض در رفتار ۹۰
- ۵-۴-۳- آگاهی دینی ۹۱
- ۵-۴-۴- نقش کلیدی مادر ۹۱
- ۵-۴-۵- ایجاد فضای دینی ۹۲
- ۵-۴-۶- آموزش نتایج نماز برای دانش آموزان ۹۳
- ۵-۵- نحوه برخورد با جوان ۹۳
- ۵-۵-۱- برخورد توأم با محبت و احترام ۹۴
- ۵-۵-۲- پرهیز از تحکم در نماز ۹۴
- ۵-۵-۳- ارتباط کلامی مستمر ۹۵
- ۵-۵-۴- پرهیز از نصایح شفاهی ۹۵
- ۵-۵-۵- تحقیقی بودن نه تقلیدی ۹۶
- ۵-۵-۶- استدلال در کلام و بیان فلسفه نماز ۹۶
- ۵-۵-۷- تشویق ۹۷

- ۵-۵-۸- انس و عادت دادن به نماز و عشق ورزی با آن ۹۷
- ۵-۵-۹- ارائه الگوی مناسب نماز ۹۸
- ۵-۵-۱۰- پرهیز از خرافه ۹۹
- ۵-۵-۱۱- انتظار معقول از دین داشتن ۱۰۰
- ۵-۵-۱۲- ادای نماز توأم با خرسندی و نیاز ۱۰۱
- ۵-۵-۱۳- توجه به تفاوت های فردی ۱۰۲
- ۵-۵-۱۲- تعلیم اطاعت پذیری ۱۰۲
- ۵-۵-۱۵- قدرت هوای نفس ۱۰۲
- ۵-۶-۱- شرایط و ضوابط ۱۰۳
- ۵-۶-۱- پرورش اندام، تغذیه، و تجمل گرایی ۱۰۳
- ۵-۶-۲- آموزش و تربیت معلم ۱۰۴
- ۵-۶-۳- ایجاد فضای پر جنبه های نماز ۱۰۴
- ۵-۶-۴- راهنمایی در انتخاب تربیت ۱۰۵
- ۵-۶-۵- حفظ اصالت خانواده ۱۰۷
- ۵-۷- هشدار پیامبر نسبت به خانواده ها ۱۰۷
- فصل ششم: نقش رسانه در ترویج فرهنگ نماز ۱۰۹
- در پایان این فصل از خواننده انتظار می رود ۱۱۰
- ۶-۱- مقدمه ۱۱۱
- ۶-۲- نقش و رسالت وسایل ارتباط جمعی ۱۱۲
- ۶-۳- تأثیر حضور فراگیر رسانه ها ۱۱۶
- ۶-۴- تقویت هویت دینی توسط آموزش رسانه ای ۱۱۷
- ۶-۵- اشاعه نوآوری ۱۱۸
- فصل هفتم: راهکارهای ترویج و توسعه فرهنگ اقامه نماز در مدارس ۱۲۳

۱۲۴	هدف های رفتاری فصل هفتم
۱۲۵	۷-۱- مقدمه
۱۲۵	۷-۲- دلایل بی توجهی و یا کم توجهی به نماز
۱۲۶	۷-۲-۱- محیط خانواده و بی توجهی والدین
۱۲۷	۷-۲-۲- عدم آگاهی و بیش کافی از فریضه نماز
۱۲۸	۷-۲-۳- سستی و تنبلی
۱۲۹	۷-۲-۴- محالست و همنشینی با دوستان ناباب
۱۲۹	۷-۲-۵- فساد اخلاقی
۱۳۰	۷-۲-۶- نماز در محل کار برای کارهای شخصی
۱۳۰	۷-۲-۷- تکبر و غرور
۱۳۱	۷-۲-۸- تسويف (و گذاری امر به آینده)
۱۳۱	۷-۲-۹- ضعف اعتقادی
۱۳۲	۷-۲-۱۰- رفتار نامناسب مبلغان دینی
۱۳۳	۷-۳- راههای جذب دانش آموزان به نماز خیراتی
۱۳۳	۷-۳-۱- برگزاری مسابقات نماز، قرآن و عترت
۱۳۳	۷-۳-۲- ایجاد احساس خوشایند نسبت به نماز
۱۳۴	۷-۳-۳- بکارگیری شیوه های غیر مستقیم
۱۳۴	۷-۳-۴- استفاده از الگوهای رفتاری
۱۳۴	۷-۳-۵- بیان خاطره های زیبا در اهمیت و عظمت نماز
۱۳۵	۷-۳-۶- توأم کردن نماز دانش آموزان با تجارب خوشایند
۱۳۵	۷-۳-۷- افزایش تجربه دانش آموزان در خواندن نماز
۱۳۵	۷-۳-۸- توجه به عوامل افزایش گیرایی و جاذبه های معنوی نماز
۱۳۶	۷-۳-۹- کوتاه خواندن نماز جماعت
۱۳۶	۷-۳-۱۰- بهره گیری از جغرافیای زمان و مکان

- ۷-۳-۱۲- استفاده از رسانه‌ها ۱۳۶
- ۷-۳-۱۳- استفاده از جاذبه‌های صوتی و کلامی برای جذب ۱۳۷
- ۷-۴- راهکارهای پیشنهادی ترویج و توسعه فرهنگ اقامه نماز در مدارس ۱۳۸
- منابع ۱۴۸

انسان فطرتاً موجودی خداجوست و کنجکاوی از ویژگی‌های برجسته او به حساب می‌آید. از جمله سؤالاتی که دانش آموزان همواره در جستجوی پاسخی برای آن بوده و هستند، این است که چرا او باید به عبادت خدا بپردازد. آثار و شواهد تاریخی موجود نشان می‌دهد که بشر در زمانها و مکانهای مختلف با شیوه‌های گوناگون خدا را عبادت کرده است و البته دلائل و مدارک زیادی در این خصوص وجود دارد. شرکت در مجالس دعا در موارد بسیاری به شفا و معالجه بیمارارانجا ییده است. مذهب در این جا نقش درمان را ایفا می‌کند. حتی در ادیان دیگر، بازمجوسی که مذهب و دینشان دچار تحریف و تغییر شده است، اعتقاد قلبی و باور دینی را ترجیح به مبدا اعلی و قدرت برتر موجب آرامش و لطف خدا شده است. در این زمینه کمابیس مطالعاتی صورت گرفته است. و در آنها مستقیماً به بررسی راه‌های گسترش فرهنگ نماز پرداخته‌اند، و به این مطلب اشاره کرده‌اند که عبادت کنندگان علل مختلف، باعنوان مبانی اعمال عبادی خود مطرح می‌کنند. همچنین در این تحقیقات اشاره شده است که عبادات به طور کلی و نماز به طور ویژه، تأثیرات مهمی بر روی جنبه‌های مختلف حیات فردی و اجتماعی افراد دارد و از طرق مختلفی می‌توان آنان را به اقامه نماز و عبادت جذب کرد. باتوجه به اینکه جامعه هدف ما در مدارس بین ۶ تا ۱۸ سال قرار دارند پس زمان مذکور مناسب‌ترین سن برای تربیت افراد محسوب می‌شود و باید از طریق اقامه نماز می‌توان به تربیت اخلاقی آنان پرداخت که توسعه فرهنگ اقامه ی نماز در مدارس جامعه پذیری و تربیت اجتماعی فراگیران را نیز محقق می‌سازد

علم، زندگی و معنویت و این که چهار عرصه به دلیل شرایط و محدوده‌ی زمانی و هم چنین ارتباط مستقیم با فراگیران تحت پوشش نظام آموزشی می‌باشند، تحول در این نظام را ضرورتی اجتناب ناپذیر می‌کند؛ که این امر با اقدامات مدیریتی محقق نشده است و نیازمند تحول و مهندسی مجدد با رویکرد فرهنگ و ارزش های اسلامی می‌باشد.

به همین منظور تحول در نظام آموزشی در دستور کار مسئولین فرهنگی و در رأس آن ها شورای عالی انقلاب فرهنگی قرار گرفت و با تهیه سندی تحت عنوان سند تحول بنیادین آموزش و پرورش کوشش شد تا با الهام‌گیری از اسناد بالادستی و بهره‌گیری از ارزش های بنیادین آن ها و توجه به اهداف راهبردی نظام، چشم انداز و اهداف تعلیم و تربیت در افق ۱۴۰۴ این اهداف مد نظر قرار گیرد.

سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش با تکیه بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی - ایرانی و توجه به الگویی اسلامی - ایرانی پیشرفت برای تحول و پرهیز از الگوهای وارداتی، کهنه و تقلیدی محض تبیین شده تا چراغ راه برون رفت از چالش های نظام آموزشی کشور باشد.

توجه به شیوه‌های تربیت مهم‌ترین دغدغه تحول بنیادین خواهد بود که رویکرد آن آموزه‌های دینی و اسلامی است.

از گزاره‌های ارزشی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی عبارتند از:

- توسعه فرهنگ اقامه نماز و اهتمام به برپایی نماز جماعت در مدارس می‌باشد.

- آموزه‌های قرآن کریم، نقش معنوی، اسوه‌ای، هدایتی و تربیتی پیامبر

اکرم(ص)، حضرت علی (ع)، حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) و ائمه معصومین (علیهم السلام) به ویژه امام زمان (عج) و ولایت‌مداری در تمام ساحتها برای تحقق جامعه عدل جهانی (جامعه مهدوی).

- بصیرت و تعالی در زمینه‌های گوناگون عبادی - اخلاقی، اعتقادی، سیاسی اجتماعی فرهنگی.

- کرامت ذاتی و اکتسابی انسان و کسب فضایل اخلاقی از جمله: ایثار، تقوا، تولی و تبری، عمل صالح، خودباوری، روحیه مجاهدت، ظلم‌ستیزی، علم، حکمت، عفت، شجاعت، عدالت، صداقت، ایثار و فداکاری.

- تربیت انسانی موحد، مومن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت‌ها و وظایف در برابر خدا، خود، دیگران و طبیعت، حقیقت‌جو و عاقل، عدالت‌خواه و صالح‌جو، ظلم‌ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن‌دوست، مهرورز، جمع‌گرا و جهانی‌اندیش، ولایت‌مدار و منتظر و تلاشگر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی، با اراده و امیدوار، خودباور و دارای عزت نفس، امانتدار، دانا و توانا، پاکدامن و با حیا، انتخاب‌گر و آزادمنش، متخلق به اخلاق اسلامی خلاق و کارآفرین و مقتصد و ماهر، سالم و بانشاط، قانون‌مدار و نظم‌پذیر و آماده‌ی ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی بر اساس نظام معیار اسلامی و دست‌یابی به حیات طیبه این ارزش‌ها بر اساس آموزه‌های قرآن کریم و سنت

پیامبر اکرم (ص) و حضرات اهل بیت (علیهم السلام)، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و سند چشم‌انداز بیست ساله و نقشه جامع علمی کشور و سیاست‌های کلی تحول نظام آموزشی تهیه و تدوین شده است و با مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (شامل فلسفه تعلیم و تربیت، فلسفه تعلیم و تربیت رسمی عمومی و رهنامه نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی ایران) سازگار و مستند به مضامین مندرج در آنها می‌باشد.